

Ministeri Sirkka-Liisa Anttila
Myrskyn jälkeen -tilaisuus
Konnevesi 10.9.2010

Hyvät metsänomistajat,

Asta, Veera, Lahja ja Sylvi. Useimpien Suomen maakuntien alueella vieraili vain yksi tai kaksi näistä rouvista, mutta te keskisuomalaiset tapasitte heidät kaikki. Ja tässä tapauksessa tapaaminen ei varmasti ollut miellyttävä. Konnevedellä tuhot olivat laajimmat.

Asta-myrsky riehui yhden yön aikana yli Konneveden, Viitasaaren, Kivijärven ja Keiteleen. Sen jälkeen olikin vuorossa Veera, joka kylvi lisää tuhoa iltapäivän voimakkaine syöksyvirtauksineen. Veera teki tuhojaan Muuramessa, Uuraisilla, Petäjävedellä ja Hankasalmella. Näiden myrskyjen jälkeen saapuivat vielä pienemmät rouvat, eli Lahja ja Sylvi.

Kaiken kaikkiaan Keski-Suomessa kaatui näiden neljän myrskyn toimesta puuta noin 1,3 miljoonaa kuutiometriä. Se on vain yksi luku, mutta luvun takana on monta ikävää ja surullista tragediaa. Useat metsänomistajat menettivät muutamassa hetkessä pitkään vaalimansa metsän, jonka ovat mahdollisesti istuttaneet tai kylväneet, hoitaneet ja seuranneet. Metsät ovat tuottaneet iloa myös virkistykseen lähteenä. Onneksi puumarkkina on toiminut hyvin ja korjuu on hyvässä vauhdissa eri puolilla Keski-Suomea.

Vaikka surutyötakin on tehtävä, toivon, että metsänomistajilla riittää silti uskoa tulevaisuuteen. Myrskypuut korjataan ja metsä uudistetaan. Tässä ovat apuna monet metsäammattilaiset, joihin metsänsä myrskyssä menettäneen kannattaa ottaa yhteyttä.

Myrskyn aiheuttamat tuhot korvataan pääsääntöisesti myrskytuho- ja vakuutusjärjestelmistä. Vakuutuksia ei kuitenkaan läheskään kaikilla metsänomistajilla ole tai ne eivät kata kaikkia tuhoja.

Täysin ilman rahallista tukea metsänomistaja ei kuitenkaan jää, sillä kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain nojalla voidaan myöntää valtion tukea metsänuudistamiseen. Sitä voidaan myöntää esimerkiksi, jos myrskytuho edellyttää alueen metsittämistä viljellen. Metsänuudistamiseen tarvittavat taimet tai siemenet voidaan maksaa valtion varoista kokonaan. Metsänuudistamishankkeen suunnitelman laatimisesta maksetaan myös korvausta, esimerkiksi alle 1,2 hehtaarin hankkeilla korvaus on 65 € hehtaaria kohden.

Metsän voi uudistaa omana työnä tai teettää se ammattilaisilla. Jos metsänomistaja tekee viljelytyön itse, maksetaan toteutustukea maa- ja metsätalousministeriön säätämien keskikustannusten perusteella. Tuen määrä keskikustannuksista vaihtelee etelästä pohjoiseen ollen tukivyohtyöhykkeestä riippuen 20, 35 tai 55 prosenttia. Esimerkiksi Konnevesi kuuluu tukivyohtyöhykkeeseen 1, jolloin toteutustukea saa 20 % kustannuksista. Silloin kun työt teetetään tilan ulkopuolisella työvoimalla, tuen suuruus määräytyy todellisten kustannusten perusteella.

Kemera-varoja tullaan tarvitsemaan myrskytuhoalojen metsänuudistamiseen ensi vuonna 2-4 miljoonaa euroa. Myös tämän vuoden lisäbudjettiin olen esittänyt Kemeraan lisävaroja 2 miljoonaa euroa myrskytuhojen korvaamiseksi.

Euroopan unionista ei tämän myrskyjen korvaamisessa ole valitettavasti apua. Euroopan unionin solidaarisuusrahastosta voidaan maksaa tukea jäsenvaltioille niitä koskettaneen katastrofin seurausten korjaamiseksi. Solidaarisuusrahastosta ei siis korvata kaikkia katastrofin aiheuttamia vahinkoja, vaan kyse on katastrofin jälkeisen lyhyen aikavälin rahoituksesta. Mutta tätä solidaarisuusrahastoa voidaan käyttää vain, kun katastrofista aiheutuvat kustannukset ylittävät 3 miljardia euroa tai 0,6 prosenttia katastrofin kohdanneen maan bruttokansantuotteesta. Maa- ja metsätalousministeriö on selvittänyt Euroopan komissiosta, että Asta- ja Veera-myrskyjen aiheuttamien tuhojen korvaamiseen ei ole mahdollista saada tukea kyseisestä rahastosta, koska aiheutunut vahinko ei suuruudeltaan täytä solidaarisuusrahaston tuen myöntämisen ehtoja.

Hyvät kuulijat

Vuonna 2007 maa- ja metsätalousministeriön, sisäasiainministeriön, metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion asiantuntijoista koottu työryhmä laati valtakunnallisen myrskytuhovalmiussuunnitelman. Samaan aikaan kaikissa metsäkeskuksissa laadittiin alueellinen myrskytuhovalmiussuunnitelma.

Metsäkeskuslakiin lisättiin samaan aikaan metsäkeskusten tehtäviin "varautuminen metsätuhoihin ja pelastuslaissa tarkoitetun virka-avun antaminen".

Alueellisissa valmiussuunnitelmissa on otettu huomioon kunkin alueen erityispiirteet. Suunnitelmat on valmisteltu yhteistyössä alueellisten pelastuslaitosten, sähköyhtiöiden ja muiden metsäalan toimijoiden kanssa. Sekä valtakunnallista että alueellisia valmiussuunnitelmia tarkistetaan ja päivitetään säännöllisesti. Näin taataan varautumisen ylläpito ja jatkuva kehittäminen. Suunnitelmissa luodut yhteistyöverkostot ovatkin merkittävästi helpottaneet viime aikojen myrskytuhojen selvittämistä.

Puheenjohtdollani toimiva metsäneuvosto ja sen toimielimet ovat kansallisen metsäpolitiikan yhteistyöelin. Metsäneuvoston muodostavat eri ministeriöiden, metsäteollisuuden, metsänomistajien, ay-liikkeen, koneyritysten, luontojärjestöjen sekä metsäalan neuvonnan ja tutkimuksen edustajat. Se on paikka, jossa nämä tahot tuovat esille näkemyksensä metsäalan kehittämistarpeista ja jossa ne yhdessä yhteen sovitetaan Kansalliseksi metsäohjelmaksi. Kansallisen metsäohjelman tarkennustyö on tällä hetkellä käynnissä. Ohjelmassa otetaan huomioon myös metsätuhoasiat. Konkreettisina toimenpiteinä KMO tuo esille tarpeen laatia ennusteita ilmastomuutoksen metsätuhoeriskeistä sekä kehittää metsätuhojen seurantajärjestelmää. Samoin KMO nostaa esille myrsky- ja muiden tuhojen valmiussuunnitelmien ja viranomaiskoordinaation parantamisen. Metsäneuvostossa myös keskusteltiin nyt syntyneistä myrskytuhoista ja arvioitiin niiden vakavuutta. Alan toimijat vakuuttivat, että selviämme korjuusta omin resurssein.

Metsäkeskuksen rooli metsätuhotilanteessa on tiedottaa myrskyn uhasta aiheutuvan valmiustilan kohottamistarpeesta metsäalan muille toimijoille. Tieto myrskyn uhasta saadaan Ilmatieteenlaitoksesta. Kun myrsky on sattunut, metsäkeskukset tarjoavat osaamistaan ja tietoaan pelastusviranomaisille heidän sitä pyytäessä.

Metsäkeskukset selvittävät metsätuhojen laajuutta ja toimittavat tietoa maa- ja metsätalousministeriöön sekä Metsätalouden kehittämiskeskus Tapioon sekä tiedottavat asiasta alueillaan. Tavoitteena on pyrkiä arvioimaan myrskytuhojen kokonaislaajuus ja mahdollinen valtion lisärahoituksen tarve metsänuudistamiseen.

Valtio ei puutu puun myyntiin tai korjuuseen, sillä se on metsänomistajan ja puuta ostavien yritysten välinen asia. Metsäkeskuksen valmiuspäällikkö voi kuitenkin tarpeen vaatiessa järjestää koordinaatiopalaverin, jonne kutsutaan kaikki puunkorjuuseen osallistuvat tahot sekä metsänomistajien edustajat.

Myrskytuhojen laajuudesta on vaikeaa saada tarkkaa tietoa heti myrskyn tapahduttua. Laajahkon ja usean metsäkeskuksen alueelle kohdentuvan myrskytuhon sattuessa päätetään tuhojen kartoitusmenetelmien käytöstä tapauskohtaisesti. Metsäntutkimuslaitos on vasta kehittämässä lentotähystysmenetelmää, jonka avulla arvio metsätuhoista saataisiin nopeasti. Tämän vuoden tuhoissa maa- ja metsätalousministeriö päätyi pyytämään kartoitusapua Puolustusvoimilta. Tulevaisuudessa tämän palvelun tulee todennäköisesti toteuttamaan Maanmittauslaitos. Kartoitusmenetelmiä on kehitettävä niin, että tuhon laajuudesta ja sen kohdistumisesta saadaan nopeammin tietoa. Tämä edesauttaa sekä tarvittavien kemera-varojen lisätarpeen määrittämisessä, mutta etenkin nopeuttaa puunkorjuuta.

Vaikka myrskytuhopuiden raivaus metsissä vielä jatkuukin, ministeriössä ja metsäkeskuksissa käydään jo läpi sitä, mikä kesän myrskyjen selvittelyssä meni hyvin ja mikä huonosti. Myrskyistä on otettava opiksi ja valmiutta on kehitettävä edelleen. Etenkin nopean tilannearvion saaminen on osoittautunut tärkeäksi.

Viimeaikaiset myrskyt ovat myös muistuttaneet konkreettisesti riskien hallinnan tärkeydestä. Vahingot ovat osoittaneet, miten valtavaa tuhoa luonnonvoimat voivat aiheuttaa sekunneissa. Ja vaikka tämänkesäinen myrsky ei ollutkaan kovin epätavallinen, tulevat sään ääri-ilmiöt yleistymään tulevaisuudessa ilmastonmuutoksen seurauksena. Tämän vuoksi niihin varautuminen on entistäkin tärkeämpää. Myös kansalaisten ja metsänomistajien on varauduttava luonnontuhoihin omatoimisesti. Riskejä voidaan erityisesti vähentää harventamalla metsät ajoissa ja toisaalta myös välttämällä voimakkaita harvennuksia erityisesti lannoituksen jälkeen - eli toteuttamalla hyvää metsänhoitoa! Tuulelle arkaan harvennuskohteeseen voidaan jättää suojavyöhyke. Metsänomistajan on hyvä vakuuttaa metsänsä tuhojen varalta. Vakuutusyhtiöiden, muiden vakuutusalan toimijoiden sekä viranomaisten yhteistyön avulla varmistetaan, että vakuutuspalveluja on riittävästi tarjolla sekä yksittäisen kansalaisen että talouselämän tarpeisiin. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa Suomessa vakuutuspolitiikan ohjaamisesta sekä kehittää ja valmistelee vakuutuksia koskevaa lainsäädäntöä. Vakuutusyhtiöt ovat kehittäneet metsävakuutuksiaan aktiivisesti, mutta kehittämisen varaa tuotteissa on edelleen olemassa.. Yhden metsähehtaarin vakuuttaminen maksaa vuodessa kolmesta viiteen euroa.

Hyvät myrskytuhoja kohdanneet

Vielä lopuksi haluan muistuttaa yhteistyön merkityksestä kriisitilanteissa. Kukaan ei pysty selvittämään tämänlaajuisia tuhoja yksin - eikä ketään saa jättää yksin. Tämä pätee niin

kaatuneiden puiden korjuussa, kun tilanteessa, missä maanomistaja on menettänyt koko metsäomaisuutensa hetkessä. Yhteistyöllä selviämme tämänkin vastoinkäymisen yli.